

Tarjolla oleva työ, työnhakija, eri ammattien osaamistarpeiden muutokset ja koulutustarjonta – tiedot yhdistettävä yhteiselle palvelualustalle

Kaupan ala on murroksessa. Automaatio, digitalisaatio ja lisääntyvä tekoälyn hyödyntäminen muuttavat alaa muuttaen, hävittäen ja luoden osaamistarpeita, työtehtäviä ja ammatteja. Yhä nopeutuva teknologinen kehitys, kasvavan tietomassan mahdollistama tekoälyn hyödyntäminen kaupan liiketoiminnassa ja lisääntyvä valmius niiden käyttöönottoon muuttavat työtehtävien sisältöä kaikilla tasoilla. Tekoälyn hyödyntäminen vaatii korkeasti koulutettuja tekoälyratkaisujen kehittäjiä, mutta myös suorittavalla tasolla tarvitaan monenlaista tiedon soveltamisosaamista. Digiosaamista tarvitaan lähes kaikissa työtehtävissä.

Tarve päivittää jopa miljoonan työkäisen taitoja ja osaamista

Pekka Ala-Pietilän johtaman tekoälyohjelman ohjausryhmän arvion mukaan jopa miljoona työkäistä suomalaista tarvitsee taitojensa ja osaamisensa päivittämistä ammattirakenteiden muuttuessa. Tietoa tarjolla olevasta työstä, työnhakijoista, suoritetuista tutkinnoista, koulutustarjonnasta ja eri ammattien osaamistarpeista löytyy jo nyt digitaalisina palveluina tai niitä on kehitteillä. Tieto on kuitenkin nyt hajallaan. Kehittämistyön tulisi olla koordinoitua. Yhdistämällä tietoa yhdelle palvelualustalle palvellaan sekä yrityksiä henkilöstönsä osaamisen kehittämisessä ja osaavan työvoiman hankinnassa että myös yksilöitä omaehtoisessa osaamisensa kehittämisessä.

Kehittämishankkeita tulee koordinoida ja asettaa tavoitteeksi yksi yhteinen alusta

Toimialojen sisällä ja niiden välillä tapahtuvien muutosten nopeutuessa valtiovallan tulee turvata työvoiman siirtymät alalta toiselle joustavasti ja ilman syrjäytymisriskiin johtavia työttömyysjaksoja, samoin kuin alan sisällä osaamisen päivittämisen vastaamaan muuttuvia tarpeita.

Eri hallinnonaloilla on käynnissä tai suunnitteilla kehittämishankkeita, joilla edistetään edellä mainittuja tavoitteita:

- Työ- ja elinkeinoministeriö sekä KEHA-keskus (TE-toimistojen ja ELY-keskusten kehittämis- ja hallinnointikeskus) kehittävät Työmarkkinatori-palvelua. Kysymyksessä on digitaalinen ja älykäs palvelu, jonka avulla työnhakijat ja työmahdollisuudet kohtaavat.
- Opetushallitus rakentaa yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Koski-palvelua, joka kerää yhteen tiedot kunkin oppijan koulutuksesta yksittäisestä opintosuorituksesta suoritettuihin tutkintoihin asti.

- Opetushallituksessa on suunnitteilla ennakoinnin digitaalinen ekosysteemi. Hankkeen tavoitteena on kehittää digitaalinen tiedonhakutyökalu, jonka avulla voidaan koota ja analysoida olemassa olevaa tietoa eri toimialoilla ja ammateissa tunnistetusta osaamisesta. Sen avulla olisi mahdollista tarjota aikuisoppijoille jatkuvasti päivittyvää, ajantasaista ennakointitietoa eri alojen osaamistarpeiden muutoksista. Tieto tukisi myös koulutustarjonnan suuntaamista sekä sisältöjen että volyymien suhteen.

Edellä mainitut hankkeet palvelevat murroksessa olevia toimialoja. Kehittäminen on kuitenkin kovin hajautettua, sirpaleista ja osin myös päällekkäistä. Hankkeista saatava tieto on tarpeellista, mutta tavoitteeksi tulee asettaa, että kaikki tieto olisi saatavilla ”yhden luukun periaatteella”. Jos työntekijän työ häviää alan murroksen myötä, irtisanomisuhan alla oleva henkilö voisi saada palvelusta tietoa siitä, minkälaista lisäosaamista tietyn tyyppinen työtehtävä vaikkapa alan sisällä edellyttää ja mikä oppilaitos tarjoaa sopivan opintomoduulin tarvittavan osaamisen hankkimiseksi.

Palvelusta saisi myös tarvittavaa tietoa mahdollista alan vaihtoa ajatellen. Tällaista tietoa on esimerkiksi valtakunnallinen tieto eri toimialojen avoimista työpaikoista, tieto toimialojen osaamistarpeista tehtävätasolla sekä tieto siitä, mikä oppilaitos tarjoaa tiettyyn tehtävään työllistymiseksi vaadittavan opintomoduulin.

Yritysnäkökulmasta uusien osaajien hankinta nopeutuisi ja joustavoituisi. Myös nykyisen henkilöstön osaamisen kehittämistä tukisi yhdestä paikasta saatavilla oleva tieto tarjolla olevista lisäkoulutusmahdollisuuksista.

Lisätietoja:

Asiantuntija **Mervi Angerma-Niittylä**, Kaupan liitto
040 707 4214, mervi.angerma-niittyla(at)kauppa.fi

